СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 172. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 25. липня, 1923. VOL. XXXI. No. 172. Jersey City, N. J. Wednesday, July 25th, 1923. THREE CENTS

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ КАЖЕ, ЩО НІМЕЧЧИНА БІЛЬШЕ НЕ МОЖЕ ПЛАТИТИ

ВАШИНГТОН, Д. К. 23. липня. — Американський Економічний Інститут, оснований Фундацією Карнегія, перевів досліди економічного стану Німеччини і на основі тих дослідів видав звідомлення, в якому каже, що Німеччина не може нічого платити аліянтам з їх „воєнних відшкодовань", бо вона економічно знищена.

Досі, кажуть дослідники Економічного Інституту, економісти Молтон і Мекгайр, Німеччина заплатила аліянтам понад 5 біліонів долярів зі свого капіталу не з приходу, і через те вона стоїть перед економічною руїною.

Економічний Інститут остерігає аліянтів, щоб не ґнали Німеччини в дальшу руїну.

НАДІЯ НА 12-МИЛЕВУ ГРАНИЦЮ НА МОРІ ДЛЯ ШУКАННЯ ГОРІВКИ

ВАШИНГТОН, Д. К., 24. липня. — Американський державний департамент сподіється, що правительство Великої Британії тепер згодиться, аби Америка мала право перешукувати чужі кораблі за горівкою у віддаленню 12 миль від американських берегів.

Ся надія повстала наслідком прихильного для Америки увідомлення про сю справу британського міждепартаментового комітету.

Се звідомлення ще не дає запевнення Америці, бо правительство Великої Британії може ним не вязатись, одначе всетаки, як кажуть у Вашингтоні, перші леди вже проломано.

СЕНАТОР ДЖАНСОН ВЕРНУВСЯ З ЕВРОПИ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 24. липня. — Вчера вернувся домів кораблем Левиатен з кількамісячної подорожі по Европі, сенатор з Калифорнії Гайрем Джансон.

Його привитав комітет Нюйорчан в числі 150.

Звітникам часописей заявив він, що не буде їм говорити про політику, але дещо скаже завтра (в середу) на вечері в його честь в готелі Валдорф Есторія.

І ГРАБУНКИ РОСТУТЬ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 24 липня. — Вилєм Б. Досойс, голова ради Нешенел Шюрті Компені, заявив, що тепер в Ню Йорку більше є грабунків (вломів) як колинебудь в історії у світі.

Число грабунків у приватних домах і в департаментових домах (великих мешкальних домах) подвоїлось тільки від початку сього року.

ПУБЛИКА В ЕТЛЕНТИК СИТІ ПРОТИ ПРОГІБИЦІЇ

ЕТЛЕНТИК СИТІ, Н. Дж., 24. липня. — Заходом комітету Національного Лїберального Союза перевів тут, під проводом пании Гелени Л. Бовен, „соломяне" голосоване над питанием про прогібіцію.

Голоси збирано від мешканців міста і гостий на улицях і в прилюдних місцях.

Із зібраних голосів 11,698 заявилось проти прогібіції, а тільки 520 за прогібіцією. Значить, на 20 осіб лише 1 особа заявилась за прогібіцією.

Відсі комітет поїде збирати „соломяні" голоси в інші місцевости стейту Ню Джерзи, а відтак переїде в Пенсилвенію, а далі до Огайо і в другі стейти на Заході.

МАГНУС ДЖАНСОН ОДЕРЖАВ 94,846 ГОЛОСІВ

СТ. ПОЛ, МИНН., 24. липня. — Повні обчислення голосів показують, що нововибраний сенатор Магнус Джансон одержав 94,846 голосів.

НАГОРОДА ЗА МИРОВИЙ ПЛЯН

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па., 23. липня. — Вчера оголошено умови конкурсу на мировий плян, на який Едвард В. Бак жертвував $100,000.

Пляни можна присилати найпізнійше до 15. падилста с. р.

ЗЕЛІЗНИЧІ ОФІСОВІ РОБІТНИКИ ДОМАГАЮТЬСЯ ПІДВИШКИ ПЛАТЕНЬ

ШИКАГО, ІЛЛ., 24. липня. — Братство зелізничих, корабельних, перевозових і стаційних офісових робітників, яке обіймає 56 зелізниць в Злучених Державах, предложило Американській Зелізничій Раді домагання о підвищку платень.

Підвишка по домаганню братства винесла би річно 24,000,000 долярів.

ПОЛЬОВАННЄ НА ВАРЯТІВ

ЧЕСТЕР, ІЛЛ., 24 липня. — Тутешня поліція стежить за варятами, котрі недавно втікли з тутешнього дому варятів.

Частину їх вже уловлено.

ПІВДЕННА АМЕРИКА ХОЧЕ ПИВА

ВАШИНГТОН, Д. К., 23. липня. — Міністерство торговлі видало звідомлення про „потреби світа", в якому між иншим сказано, що південно-американські републики, Бразилія і Чіле хотять закупити матеріялів і прикладів для виробу пива.

СПРАВА ПРИЗНАННЯ МЕКСИКА АМЕРИКОЮ

МЕКСИКО, столиця Мексика, 23. липня. — Американсько-мексиканська конференція задля признання мексиканського правительства тягнеться вже тут 11-ий тиждень.

Сподіваються, що вона вже скоро покінчить свої наради.

НОВИЙ РЕКТОР УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ.

Дня 16. червня с. р. відбулися на Українськім Університеті в Празі вибори до сенату на рік шкільний 1923|1924. Ректором вибрано проф. д-ра Івана Горбачевського, бувшого ректора і професора чеського університету в Празі, деканом правничого факультету проф. д-ра О. Ейхельманна, бувшого професора університету св. Володимира в Київі, а деканом фільософічного факультету проф. д-ра Олександра Колессу, бувшого професора університету у Львові.

ЗАКЛАДИНИ УГОЛЬНОГО КАМЕНЯ ПІД „НАРОДНИЙ ДІМ" НА БОГДАНІВЦІ. (коло Львова).

Там, де колись батько Богдан стояв табором, поселився тепер гурток залізничників, трамвайовців, почтовців і робітників-Українців. Ця частина городецької дільниці города Льва. згуртована при збудованій в часі другої української облоги Львова 1918 року каплиці. оснувала собі два роки тому чит. „Просвіти". Тепер Тепер наміряють Богданівці здвигнути „Український Народний Дім". І якраз в найблизчу неділю дня 8. липня ц. р. 10. год. перед пол. обходив Львів-Богданівка святочні заладини угольного каменя під цю важну твердиню на періферіях Львова. Намічений „Народний Дім" має містити школу, захоронку, салю, читальню сокіл. кооперативу і ин. — значить стане осередком національного життяції частини городецького передмістя.

БОЛЬШЕВИКИ МУЧАТЬ ДІТИ ПОЛЕВИМИ РОБОТАМИ.

Згідно інструкціям совєтської влади по школах заведено польові роботи для учеників. Як вони виконуються, про це пишуть харківські „Вісти" (ч. 121) так:

„З Київщини знайома жінка пише мені:

„Наталочка тільки що повернулась з шкільного поля, заморена до краю; не схотіла їсти, хоч не їла цілісенький день та мов нежива впала на ліжко. Вони пішли на поле о 9 годині ранку, а повернулись о 5 год. веч. Що таке, — запитує знайома, — хіба це так можна поводитись з дівчиною, котрій ще не має 13 років, та в додаток ще слабого здоровля".

НАСЕЛЕННЯ ПЕТЕРБУРГУ.

Зменшення населення Петербургу почалось після 1916 року, коли в ньому нараховувалось 2,415,700 мешканців. В 1917 році це число зменшилось до 2,300.000 людей, в 1918 році до 1,468.000 людей, а в 1920 році до 722.229 людей. По числу мешканців Петербург прийняв в 1920 році такі самі розміри, які мав він в 1873 році себто 50 років назад. До перепису 15 березня 1923 року в Петербурзі було зареєстровано 1.067.328 людей себто стільки мав Петербург в 1892 році.

З ПОЗА КРАТ ЛЬВІВСЬКОЇ ТЮРМИ.

В тюрмі при вул. Баторія підрізав собі ножем гортанку і поранив груди із наміром самовбивства вязень Станислав Раціх. Пораненого вязня відвезено до лічниці.

ВИБОРИ ДО СОВДЕПУ В ОДЕСІ.

В Одесі відбулись вибори до міського совдепу. Всього вибрано 505 депутатів з них 315 комуністів і 190 позапартійних. В голосуванні приймали участь перебуваючі в Одесі військові частини, які підтримували список місцевого комітету комуністичної партії.

ЗАМАХ НА РУМУНСЬКОГО КОРОЛЯ.

З Букарешту доносять, що підчас повороту румунського короля з Польщі, на румунській території виконано кілька замахів бомбами, які не вибухли. Арештовано богато осіб. Ходять поголоски, що замахи організували комуністи.

„РОСИЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ПАРТІЯ".

„Русскульта" доносить з Парожа: З початком вересня у Варшаві відбудеться організаційний зїзд нової „Русско-украинської партії". Партія обстоює принціп назалежности України у союзі з Росією. Партія називалася з початку „русско-украинсько-федеративна партія". Метою партії боротися за занезалежну Україну, як переходовий етап(?) до федерації з Росією. Партія відкидає всякий компроміс із большевиками. Гаслом партіє є: „За Україну, але не проти Росії". Партія основана на християнських принціпах і має намір увійти в склад „Християнського Інтернаціоналу".

Нотуючи цю вістку з дневникарського обовязку вважаємо що є зайвою річю додавати до неї якісь довші коментарі; сама вістка каже найкраще про себе, як чергову несеріозну еміграцтську „орієнтацію". Хто її творцем не можна ще цевно сказати, але місце осідку тої нової „партії", нагадує на недобитків гетьманського режіму в роді Могилянського.

НОВІ КОПАЛЬНІ ЗОЛОТА.

В кількох місцях східної Африки викрито нові поклади золота. Англійський уряд вислав туди окремі експедиції для будови копалень.

ШКІЛЬНА ОСВІТА НА УКРАЇНІ.

Як доносять харківські „Вісти" в Харкові 3. червня відбулась нарада по народній освіті скликана виділом народньої освіти. Офіціяльне справоздання про народню освіту дає кілька цікавих точок, які характеризують справжнє становище шкільної освіти. Офіціяльний додаток виділу освіти Коломийцев заявив, що практика виявила, що ідеальне переведення системи соціяльного виховання у нас цілком неможливе. Відсутність засобів примушує по освітній роботі на селах обмежитись лише хатами читальняними. Матеріяльний стан зараз є досить скрутний. Книжка селу не приступна ні по мові ні по ціні.

ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД ДВІЙКОЮ.

Дванайцятьлітна учениця Марія Курлей у Львові втікла з дому „у світ" ще 27. червня і зникла без сліду. Причиною утечі був страх перед двійкою, яка грозила її при кінці шкільного року.

УБИВ МАТІР.

У Верещиці під Городком, коло Львова син замордував матір. Причиною спадкові справи.

ВИЇЗД ЗАКОРДОН З ПОЛЬЩІ

Уряд має замір обмежити виїзд закордон. Навіть виїзд до лічничих місць будуть заборонені, як що компетентна особа не викажеться лікарським свідоцтвом. Платня за закорд. пашпорт буде виносити міліон мп.

ЛОРД ДЖОРДЖ ПИСМЕННИКОМ.

З Лондону доносять, що Лойд Джордж приготовляє до друку свою книжку п. з. „Куди ідеш?"

ІНСПЕКЦІЯ НА ВОЛИНІ.

Представник польської президії ради міністрів Старчевскі розпочав інспекцію Волині, після чого він зложить раді міністрів звіт про відносини на Волині.

СВІТОВИЙ СУД ВІДМОВИВСЯ ВИРІШУВАТИ СПІР МІЖ РОСІЄЮ І ФІНЛЯНДІЄЮ

ГАҐА, столиця Голяндії, 24. липня. — Постійний Суд Міжнародньої Справедливости відмовився вирішувати спір між Росією і Фінляндією за Карелію.

За причини відмови подав, що одна із спорячих сторін, Росія, відмовилася явитись перед судом.

Сю справу передала була світовому судови до вирішення Ліґа Народів.

БОЛДВИН КАЖЕ, ЩО ФРАНЦІЯ ПЕРЕПИНЯЄ РОЗОРУЖЕННЄ ЕВРОПИ

ЛОНДОН, 24. липня. — В дискусії над справою розорущення, яку піднесла в палаті громад ґрупа Партії Праці, говорив також премієр Стенлі Болдвин.

Він заявив, що розоруженнє в Европі здержує французька окупація Рурщини.

В голосованню палата громад відкинула внесеннє 286 голосами проти 169 голосів.

АНГЛІЙСЬКІ РОБІТНИЧІ ПОСЛИ ПРОТИ НОВИХ ЗОРУЖЕНЬ

ЛОНДОН, 23. липня. — Нині в палаті громад отворено дискусію над справою скликання нової розорущеної „конференції.

З ґрупи Партії Праці промовляв один з провідників соціялістів Ремсей Мек Данелд.

Він сказав, що світова війна мала скінчити війни, та що сі, котрі сиплють гроші на нові зорушення (Франція), ламають вірність поляглим у війні.

АНГЛІЯ ХОЧЕ ПОМОГТИ АМЕРИЦІ ПОБОРЮВАТИ ПЕРЕВІЗ ГОРІВКИ

ЛОНДОН, 24. липня. — В тутешних урядових кругах заявляють, що правительство Великої Британії хоче помогти Америці в поборюванню перевозу алькоголю до Злучених Держав.

Премієр Болдвин, як кажуть, має надію, що переведе в палаті громад ухваленнє законопроекта, який, як стане законом, буде забороняти видавати кораблям папери, коли вона нагрузять горівки для перевозу до Злучених Держав.

Премієр Болдвин сподівається, що ґрупа Партії Праці і лібералів поможе йому переперти законопроект в палаті громад.

АНҐЛІЄЦЬ ПРО АВТОМОБІЛІ В АМЕРИЦІ

ЛОНДОН, 23. липня. — Сер Ерик Ґеддес говорив тут нині про Америку.

Він сказав, що в Злучених Державах є 12,000,000 автомобілів, а в решті світа лише 3,000,000.

В Америці, казав він, припадає 1 автомобіл на кожду девяту особу населення. Він завважив, що се не тому, що Америка богата, але тому, що там добрі дороги, що фабриканти богато продукують, та що всюди можна легко дістати потрібні складові части до автомобілів.

В останніх 25 літах, казав Ґеддес, Америка більше видала на добрі дороги аніж на зелізниці.

ФАЛШИВІ ПАШПОРТИ

ПАРИЖ, 24. липня. — В Машсей увязнено трох Італійців котрі продавали підроблені пашпорти особам, які хотіли їхати до Америки.

В Гавр викинено з пароплава Рошамбо трох пасажирів, котрі пустилися в дорогу до Америки з фалшивими пашпортами від тих обманців.

АМЕРИКАНКИ РОЗВОДЯТЬСЯ В ПАРИЖІ

ПАРИЖ, 24. липня. — Боґаті Американки тепер привозять домів з Парижа не тільки модні строї, але й модні париські розводи.

Вчера в тутешньому суді дістали розводи три Американки: пані Блянш С. Е. Даншер, з Денвер, Колорадо; пані Марґарет Бравн Ґастер з Питсбурга, Па.; і пані Айрін Кесел, танцерка з Ню Йорку.

Вони кажуть, що розводяться тому в Парижі а не в Америці, що в Парижі розвід є приватною справою тих, що розводяться, а в Америці преса робить розвід публичною справою цілої публики.

КАЖЕ, ЩО НАСЕЛЕННЄ РУРЩИНИ НЕ ПІДДАСТЬ ФРАНЦІЇ

БЕРЛІН, 23. липня. — Рурський промисловий магнат Фріц Ґіссен заявив, що населеннє Рурщини ніколи не піддасться французькому наїзникови, дарма, що воно терпить нечувану голоднечу й нужду і живе в неможливих відносинах.

МУССОЛІНІ ОСТАЄТЬСЯ ЩЕ ПРИ ВЛАСТИ

РИМ, 23. липня. — Італійський премієр Беніто Муссоліні, одержавши заяву довіря парляменту, рішився остатись і надалі при власти.

Нові вибори до парляменту ще не розписані. Вижидають, що король проголосить їх на осінь. Тоді виборці мати-муть нагоди заявитись, чи вони годяться з владою Муссолінія, чи домагаються його уступлення.

ПРЕМІЄР ВИЗИВАЄ ПОЛКОВНИКА НА ДВОБІЙ

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 24. липня. — Премієр Угорщини Бетлен визвав на поєдинок полковника Пронан ізза того, що сей виголосив промову, в якій нападав на премієра,

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917. authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи" 1398 Montgomery. Тел. У. Н. Союза 1336 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Українізація на Вел. Україні.

(З листа визначного діяча в Києві.)

(18)

Шумно заповідана советами „українізація" вже дається відчувати тай то дуже болюче. Ми відрізані від усього культурного світа. Заповідали ви, що висилаєте цілий оберемок книжок. Ми їх не бачили, та за те дізнались, що вони пішли в Київі на фабрику, на картон. А були там цінні видання літературні й наукові по історії та письменству. Про учених тут сливе не дбають. Як би не допомога з Америки, Львова та Відня, вони погинули би давно з голоду. І зараз всі вони виснажені з недолі. Совети задумують ще дальшу „українізацію". Київський університет, в якому крім давніщих учених, примішено „професорів-самогонів", без висшого образування, та молодіж, що не кінчила середної освіти, хочуть совети перетворити на педагогічний інститут. На Україні врагаі не має бути ні одного університета, тільки в Московщині. Дуже тяжку крізу перебуває український театр і театральна дружина. Театр імени Заньковецької (старий театр „Народнього Дому") віддано з усім майном московській трупі, бо українська дружина „не платеспособна". Театральна дружина наша опинилась в найгіршому положенню. Чи ні йде „українізація"? Чи ж у вас є ще такі наївні, що ждуть добра від теперішних володарів нашої нещасливої землі?"

Ляхи хотять збудувати 10,000 польських шкіл на українських землях.

Прочитайте отсей лист:

До Обєднання Українських Організацій, в Філядельфії.

Ми одержали Ваше цінне писмо з 3. червня с. р. в якім повідомляєте, що висилали для нас через Земельний Банк Гіп. 432 дол. яко писанку для Рідної Школи і подаєте виказ осіб і громад, які зложили відповідні квоти на цю жертву. Також одержали ми від тов. Земельний Банк Гіп. чек на 432 дол. За щедру жертву складаємо Вам найсердечнійшу подяку і відповідно до бажання посилаємо посвідки для кождої громади.

В попереднім листі зреферували ми голоси польської преси, взиваючі до полонізації українських земель, дорогою польської школи. Тепер доповнимо Вам попередні звідомлення, ще одною цвіткою. Проф. Сікора, 24-літний діяч тов. „Школи Людової" у ряді статий п. з. Винародоване дзеці польскіх (читай полонізуванє української дітвори) зазначує, що в короткому часі в кожній громаді на „кресах" мусить бути польська школа і дає способи як це виконати. Справа зорганізовання польських шкіл на „кресах" після проф. Сікори повинна бути подана протягом 3 до 5 літ. Переведене цеї акції мають занятись державні і приватні шкільні установи. Народ і польська держава мусять в найблизших літах виконати отсе завдання, а саме побудовати на українських землях від Карпат по Пинскі болота 10,000 (десять тисяч) польських шкіл. Потрібні фонди на будову цих шкіл, після його обчислення, щонайменьше 100 мілярдів п. м., має дати держава і громадянство. Проф. Сікора підчеркує що ініціятива в справі шкільництва повинна виходити від громадянства. Статтю кінчить словами: Берімся як найскорше до будови польских шкіл на східних окраїнах!"

Коли будемо судити по дотеперішній праці Поляків на сій ділянці і їх жертвенности, так мусимо приєднати, що справді протягом 3 до 5 літ на українських землях в Польщі замісць українських шкіл стане нових 10,000 польських народних шкіл. У Східній Галичині вже нині чисто українські повіти як Чортків, Теребовля, Броди мають всього по 13 українських шкіл, Збараж 15 — а прочі повіти не богато краще представляються. Візьмім Старий Самбір. В тому повіті до війни було 41 українських, а 9 польських шкіл, тепер на відворот: українських шкіл є лише 6, а польських 51.

Сій акції мусить протиділати усе українське громадянство. Не сміє бракувати одної української одиниці, деб вона не жила!

При витривалій, постійній праці зможе Світла Екзекутива кліч Рідної Школи як найдальше поширити і згуртувати в Комітетах Школи всіх американських Українців.

За всі дотеперішні труди складаємо найсердечнійшу подяку.

ГОЛОВНА УПРАВА У. П. Т.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ м. голова; І. ГЕРАСИМОВИЧ, член През.

Громадяни! Дня 30 липня кінчиться збірка Дня Квітів Рідній Школі. Чи нема у Вас часу посвятити на збірку?

Всі листи зі збірки шліть негайно до Обєднання, щоби вчас можна було проголосити імена всіх жертводавців. Побачимо, скільки у нас є патріотів!

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

OBYEDNANNYE, Room 608, 136 So. 4th St., PHILADELPHIA, PA.

Володимир Винниченко,

ЗНАМЕННА ПОДІЯ.

(З празького журнала „Нова Україна" за червень, 1923).

(Докінченнє)

Я не знаю, хто такий професор Семковський, якої він національности. Але з цих його уступів я можу з певністю сказати, що він не є Українець. Українець, член пригніченої нації, що перейшов усі стадії пригноблення тої „могутньої підойми до розвитку суспільства", про яке холодно розміркове п. Семковський, Українець, який у свойому власному бутті на кожному кроці відчував та страшенну шкоду, яку чинили й чинять поневоленням його культури всякі насильники, такий Українець ніколи не може так спокійно констатувати й рекомендувати не радіти з можливости вільно дихнути, з можливости бачити вільний, не гальмований розвиток свого народу.

Другий висновок із цих уступів є той, що проф. Семковський дивиться на українську націю з погляду Руського: українська нація це є селянство. Пролетаріят же на Україні і до сеї нації не належить, і йому нема ніякого особливого діла до процесу відродження української національности. Так, пролетаріят повинен підтримувати „культурне відродження", але робити це „своєю пристрастю" нема йому ніякого сенсу. Проф. Семковський не догадався подивитись на пролетаріят на Україні, як на органічну частину вкраїнської нації. Коли-б він так поглянув, може, він би зрозумів, що пролетаріят таксамо зацікавлений у свойому власному національному визволенню, як і селянство та інтелігенція, і що, як усяку справу всякого визволення, йому й можна і слід робити і з пристрастю і з патосом.

Але п. Семковський, очевидячки, має за український пролетаріят той зайшлий та прикомандований на Україну руський елемент, який купчиться в КПбУ. Коли так, то, дійсно, цьому елементові нема чого пристрасно ставитись до визволення українського пролетаріяту. І український пролетаріят не потребує, щоб такий елемент ставився з патосом до його боротьби й визволення. А чи сконстатує якийсь професор факт піднесення національного руху, чи ні, чи дозволить купка окупантів і насильників писати про це, від цього рух той не перестане бути рухом масовим, неминучим і, кінець-кінцем, переможним. І український пролетаріят не стоятиме з боку цього руху з „підтримкою", а буде брати в йому активну, пристрасну, гарячу участь, як бере вже й тепер. Пан професор помиляється, коли гадає, що зростання проценту українського міського населення відбувається через приплив із села до міста українського елементу. Що село національно пробудилось і росте з кожним днем, не зважаючи на всі утиски й перепони московської окупації, це такий факт, якого вже ні агенти, ні підніжки тої окупації не можуть ні сховати, ні „закрити на його очей". Але що селянство пливе тепер у місто, тепер, коли там йому нема чого робити, коли промисловість, що всмоктує в себе сільський елемент, спинилась, це просто вигадка пана професора. Він не знає, чи пояснити збільшення проценту українського населення по містах. А пояснення дуже просте: то пролетаріят українізується зрусифікований пролетаріят, то власне він бере активну, гарячу і свідому участь у загальному відродженні української нації, а не стоїть із боку й за рецептою еркапістських професорів констатує й „підтримує" з дозволу начальства „культуру". І можна запевнити пана професора та все його начальство, що український пролетаріят не задовольниться самою культурою, він візьметься до визволення й української економіки, й політики, й державности, й до всіх тих галузів загально-національного життя, про які пан професор скромно і слухняно мовчить у своїй статті. І, повторюю, робитиме це і з пристрастю і з патосом; як усе, що служить визволенню його та всього людства від експлуатації, насильства і гніту.

Публіцистична частина журналу також не визначається великими якостями. Але є в ній веселі сторінки. Наприклад, приємно освіжає читача повна гумору статейка „професора" С. Остапенка. Хто знає особисто чи з громадської діяльности цього „вченого", той матиме кілька хвилин здорового веселого реготу, читаючи його писання. Стаття написана про відносини на Рурі. Але не зміст її є привабою цього втішного твору, а спосіб викладу й висловлювання „професора" Остапенка. Починається він такими реченнями: „Діялектика імперіялістичної війни 1914 року довела капіталізм до Руру в 1922 році". І далі по всій статті тільки й миготить „пролетарський Рур", „буржуазія", „діялектика" і т. п. Можна подумати, що це пише якийнебудь комсомолець, що наслухався ораторів, а не той „діяч", що в 1919 році ряденцем розстилався перед представниками „імперіялістичної війни", французьким полковником Фрайденбергом і капітаном Ланжероном, який, будучи премієр-міністром у Петлюри, писав імперіялістам такі милі слова: „Українське правительство нині задоволене тим, що шляхетна Франція, одушевляючись ідеалами свободи, культури і права, вкупі з другими державами Антанти та Сполученими Штатами Північної Америки готова підтримати нас і спільно вступити в рішучу боротьбу з большевизмом". Веселого й пікантного співробітника придбала собі „редакція". Але „який їхав, таку й здибав".

В „мистецькій" частині красного письменства цієї книжки, на жаль нема нічого такого, на чому можна-б особливо зупинити увагу читача. Є величезна й таксамо нудна, як і статті Раковського та Скрипника, поема Моні-Поліщука. Ні формою, ні змістом вона не становить ніякої вартости для української культури. Але цікаве в ній те, що нею починається журнал, а вона в віршованій формі претендує на розгляд національної проблеми. Який там може бути розгляд у Моні, нехай читач сам судить, а ми повинні відмітити цю характеристичну для „нового етапу" московської окупації рисочку.

Живі, щирі ядки можна знайти в поемі І. Кулика „Одужання". Милий малюночок В. Мисика „Зона". Хороша, невеличка річ Тичини „Захід". З прози можна відмітити „Літературні шаржі" П. Грунського (на жаль, трохи одноманістні) й початок повісти А. Головка „Можу".

На цьому розгляд сеї книжки можна й припинити. Червоною її, ще раз кажу, ніяк не можливо назвати. Сіра, салдацького сукна обкладинка з червоними літерами; сірий, казармовий, із казенними/заялозеними червоними фразами зміст. Московський, прижучений скрутою окупант у салдацькій шинелі з червоними погонами й нахабчима злодіжки, що з виглядом но-брехливими, злочинними оприятеля в жовто-блакитною стрічкою, під ручку з українськими культурниками, з підученою українською мовою, підбірається до повітки „хахла".

Таке маємо „культурне" придбання від Москви.

Чергове число цього органу обіцяне на кінець квітня.

Але минуло аж два місяці з моменту виходу першого числа, як до Берліну, під час складання сеї статті, наспіла звістка про прибуття другого числа „Чекітського Шляху". І зміст, і вигляд його, розуміється, той самий, і ніякого особливого інтересу само про себе має. Хиба що ще раз дає нагоду подякувати Гриї за старанність у поширенні пропаганди „єдиного революційно-демократичного національного фронту". Чи буде начальство далі „поощрять" таку старанність своїх услужливих ганчірочок, сказати трудно.

Але коли-б московсько-данайський дар на тому і скінчився, то все-ж таки появ хоч і двох чисел цього журналу лишиться знаменною подією. Бо це розписка авансом московської реакційної окупації в своїй загибелі. Бо й вона, й ми всі добре знаємо, що розвиток і зміцнення національного українського руху є знищення національного московського гніту й поневолення, себто, за даного моменту влади РКП.

А становище цієї влади, дійсно, трагічне: бо, як би вона не поводилась, ця загибіль її неминуче буде. Питання тільки в тому, коли, як швидко. Не признати факту зросту українського національного руху, ігнорувати його, душити далі, це значить — утворити собі тепер надзвичайно грізну ворожу обстанову на Україні, і то якраз у такий момент, коли для економічно-фінансової експлуатації цієї колонії потрібні як найсприятливійці умови.

А з другого боку, — признати, це значить — самим сприяти тому явищу, яке розрісшись, потім не минуче випре їх, як чуже шкідливе тіло.

І РКП вибірає перше, себто, те, що може швидче скріпити її становище взагалі. В той же час у неї напевне є надія, що, скріпившися взагалі, вона зможе справитись і з українським рухом, розірвавши всі свої розписки, як розривала їх досі.

Ми можемо з спокійною посмішкою дивитись на це борсання і ждати неминучого фіналу, помагаючи йому всім, чим можемо. Агенти РКП та підніжки її з усієї сили силкуються переконати всіх, що влада РКП страшенно твердо стоїть і в Росії, і в окупованих нею країнах. На доказ цього наївні агітатори, наводять такі факти, що вулицями міст ходять трамваї, що чекісти не вбивають людей на тротуарах, що люди ся каються в хустки, а не в поли своїх сусідів, що кожний непман може здобути у крамницях найдорожчі річі, що, як у найкращій реакційній країні, процвітає експлуатація робітництва, крадіж, хабарництво, продажність влади.

Це все правда. Але міцність влади не стоїть у тісному звязку з рухом трамваїв на вулицях. І з рухом трамваїв вона може полетіти так, що й на потягу не доженеш її падіння. А що падіння її на Україні неминуче, то добрим доказом і віщуванням того є власноручна розписка московської окупації в формі мимовільного, примушеного констатування зросту тої сили, яка її загубить. Отже з цього погляду ми готові вітати цю знаменну подію, цю появу „Червоного Шляху", як перші передсмертні корчі окупаційної й реакційної непо-комуністичної влади Москви.

І з цікавістю будемо ждати дальших її корчів та розписок.

З ВІДНЯ ДО БРАЗИЛІЇ

(З бразилійської „Праці").

Коли я на виїзді з Відня прощався з През. д-ром. Е. Петрушевичем, він мав сльози в очах і говорив голосом, перепоненим горем: „Боже, коби вже раз хтось зняв з мене цей хрест важкий; звільнив мене від муки!"

І глянув я на сю горду поставу, що подалась під вагою горя, не хотілось вірити, що це той самий муж, якого я знав енергічним і твердим з засідань станиславівської Національної Ради, він він як справжній трибун народу; і не пізнавав у ньому чоловіка сперед року. На його звіялому обличчі виписана ціла трагедія нашого галицького села; з його морщин можна було читати всі терпіння, які знає той, хто вразз народом переходив усі хвилі від 1. падолиста, 1918, по нинішний день.

Тривожні прочуття вже тоді веліли йому сподіватись найгіршого, хоча, дякуючи безсоромним дипльоматичним кругам Західної Европи, наша справа не давала приводу до побоювань. Навпаки, здавалось, що ми певні вираної і все в недалекій будучині.

— „Лячно й подумати, що прийшлосяби робити — говорив він битий сумнівами — на випадок некорисного для нас полагодження східно-галицького питання! Я із свого боку за ніяку ціну не вернувся би до Галичини, хочби вона лиш в лагідній формі була звязана з Польщею. Морально не переніс би упокорення нашого народу".

І стискаючи мою руку востанне, промовив:

— „Хай Бог щастить вашим трудам для добра нашого народу в Бразилії, бо ми звязуємо з ним велику будучність. Щодо помочі від бразилійського нашого загалу нашій справі, ми розуміємо, що на велике числити не можемо, всежтаки ми певні, що наш бразилійський загал ні опустить нас у тяжкому лихоліттю."

Коли я вийшов на улицю, в моїх ухах гомоніли сі слова і я мимохіть понісся думками на наші оселі в Бразилії. І нагадав тих мудреців з наших венд і від огнищ, при яких шипить вода на шімарон; згадав, з яким легким серцем її мудреці махають рукою, коли їм говорити, що рідний край пропадає і потребує допомоги, — і мені стало невимовно, важко на душі. А ще важче стало від думки, як рідний край обманює себе, сподіючись чогось великого по нашій бразилійській громаді. Я відчув своєрідні докори совісти за се, що у великій мірі я сам викликав сі сподівання, надміро ідеалізуючи нашу бразилійську колонію.

І я повторив до себе самого: Коби вони знали, як важко нашим вдоволенням з себе Бразилійцям втовкмачити в голову, що вони кість від кости свого народу! як важко відірватиб їх уст хочби одну чарку на місцях за ціну цеї чарки втерти бодай одну кроваву сльозу їх брата! як важко переконати тих лялькок з деревяною душею, що їх обовязок, бодай виповнити, обовязок, як вже не брата, так бодай християнина і ближнього!

І повторяв до себе самого: Коби вони знали, як важко розбудити в тих деревяних душах зрозуміння єдности і гуртовання бодай інстинктовне, таке, яке існує в стаді чи в череді!

І мені стало жаль і рідного краю і тих, що в Бразилії цілими роками в рах духовних, чи у світській одежі кидаються як муха в павутинню, щоб порвати сіти якогось злого духа, що обмотав нашу нещасну громаду і не дає їй змоги вийти на шлях життя вольних громадян; і стало жаль цеї забутої Богом і людьми громади, а навіть тих, що у своїй темноті чи злобі сю громаду в сіти заганяють. Усіх, усіх мені було жаль. І було жаль себе самого за всі ті хвилі зневіри і безсильні. безплідні змагання, які мене чекали з новим приїздом у сю нещасну країну.

Та з другого боку мені стояла перед очима ціла Голгофта рідного краю. До мене говорила якась невидима сила: Не оглядайся на ніщо і йди працювати для збірної будучини твого народу, бо знай, що кожде зерно, вкинуте в грунт, на якому виростають діти України, без огляду на кордони, підсоння і континенти, як не сьогодня, так згодом зродить плоди на користь цілої твоєї нації.

І я вернувся і своєю слабою рукою сію. Сію, хоча на деревяних душах, хоча на посів сідають всякі чужі і рідні папугаї і вибирають та викльовують зерна, поки ще вони вспіють скільчитись, хоча нераз зневірою падає на мене ся вперта байдужність загалу, спосеред якого ясніють ясним полуміннєм такі гарні, ідейні і повні посвяти одиниці, яких даремно шукав би в будущині життя в інших краях, заселених нашим елементом.

І тільки віра в сі гарні одиниці і любов та вдячність до них підтримують мене в моїй праці ношення води решетом.

І тільки останні прощальні слова Президента нашої Національної Ради, устами якого говорила до мене душа усього нашого народу нещасної країни не позволяють мені піти слідами тих, що притомились на дорозі безцільних змагань і впали. Бо я певний того, що прийдуть інші, щасливіші від мене і моїх помічників, які застануть бодай зроблені „роси" в пралісі нашого бразилійського життя і на сих „росах" засіють зерно, якого вже папугаї не виклюють.

А хоча би і не ся певність то мені вистане того, що я бачив, і що пережив у країні могил і хрестів, у країні сліз і розпуки за тамтим океаном. І я вірю, що ся країна заговорить колись і до деревяних душ, що плісніють в лісах наших осель в Бразилії і сі душі оживуть та займуться огнем життя справжніх людий. Я вірю в це кріпко!

Петро Карманський.

А. Падолист.

АКВАРЕЛЬ.

У яру зривала Панна первоцвіти
В день Весни, в день погожий... уранці,
А ми хочем село боронити
І копаємо шанці.

Вже загомоніла в полі гуркотнеча...
„Панно, киньте зривать незабудьки...
Починається бій... небезпечно...
Наступ на Тарнорудки..."

Усміхнулась Панна... — „Гляньте, як [ґранати
Білохмарно цілуються з небом...
Та-ж покиньте, покиньте ви рвати, —
Ну, яка в них потреба?"

Га-а-ах... дим чорний... темно доокола...
„Панно!" Панна лежала, мов квітка,
А гармати ревіли над полем
Басом хриплим, нечитко.

Мертві незабудьки Панночку квітчали,
Устонька заніміли в молитві...
А на грудях маки роэцвітали
В передсмертному ритмі.

(Н. У.)

ЖИДІВСЬКИЙ ГОЛОС ПРО ХЛІБОРОБІВ.

Львівська жидівська ґазета „Таґблят" з дня 2. липня с. р. ч. 154. під повищим наголовком пише: „Пять хліборобів Східної Галичини ганьбою для сойму. Хлібороби під охороною і на удержанню".

Нікчемні обманці зрадники власного народу їхній антисемітизм.

Поміж 444 послами, що сидять у варшавському соймі, находиться ґрупа 5 послів, котрі називають себе гарним назвищем „хліборобів". Ті хлібороби, як заступники „руського" народу Східної Галичини, промовляють в імени „Русінуф". Хто є хлібороби і яку ролю відгривають в нинішнім соймі?

Як одержали вони свої мандати до сойму, то памятаємо ще всі. Вистарчить згадати, що підчас виборів до сойму, оточено деякі українські села Сх. Галичини військом українських виборців, що як відомо, не хотіли брати участи в виборах примушено голосувати; траплялися випадки нечуваного террору, а ціль була осягнута! „Вибрано" 5 „репрезентантів руського народу Сх. Галичини" до варшавського сойму. Ті хлібороби працюють під особливою опікою уряду. Ще нині „хліборобських депутатів ескортує поліція у їх подорожи із Сх. Галичини до Варшави, обороняючи в той спосіб життя і здоровля зрадників народу щоби їм нічого злого в дорозі не сталося. Також у Варшаві „товаришать" їм поліційні агенти.

Хто заплатить військову асистенцію—не відомо. У всякому разі то не є завданням польської поліції і війська, стояти в службі хліборобських послів.

„Хлібороби" роблять політику. Стало стоять по стороні уряду, байдуже якого уряду. Передше клюб хліборобвів йшов разом з людовцями і піддержував уряд Сікорского. Діставав від уряду гроші і був завжди готов „іти в огонь" за Сікорського. Наколи Сікорскі стояв перід упадком, найшлися хлібороби короткий час в неясній ситуації. Тримаючися одначе правила, що треба все тому служити хто платить, хлібороби довго не надумувалися прилучитися до християнських демократів (ХД). то значить, до ендецьких обшарників. Тому вони сьогодні є важним чинником урядової більшости, котра би без їх 5 голосів, не була більшостю. Цілий сойм знає про те, що хлібороби за піддержування уряду дістають грубі гроші, щ о їм обіцяно ріжні концесії і що мають в найблищому часі дістати концесії на власний банк і т. д.

Але ті гайдуки (яких в соймі називають „гиенами") посуваються ще дальше: Їх презес ксьонц Ільків хоче грати в соймі ролю і здобувається на відвагу промовляти в соймі від імени цілого „руського" народу Східної Ґаличини. Його безличність не знає меж, але те, на що він собі тіпер позволяє, є просто скандалом.

Ільків очорнює при кождій нагоді український нарід, поборює українських політиків, називає східно-галицьких Українців „бандитами" кидає зневагу і денунціяцію н авсіх ,що находяться в українськім таборі

В своїй гидкій роботі він посунувся так далеко, що на засіданню сойму в пятницю. безлично виступав проти того, щоби амнестія відносилася і до тих Українців, що перебувають у вязниці за те, що боролися за українські національні ідеали.

Тепер „робить" Ільків також в антисемітизмі.

В одній із своїх глупих і підлесних промов заявив Ільків, що найбільшими ворогами Поольщі є Жиди. В той спосіб є він і його 4 хлібороби вірними приклонниками антисемітів, котрі їх удержують, платять їм за „відгавкування" і послуговуються ними навіть для найнищих цілей.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, 130 від. У. Н. С., повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в четвер, 26-го липня с. р. о годині 7.30 вечером в Укр. Нар. Домі, 217 Іст 6-та ул., Ню Йорк. — На мітинґу уряд здасть звіт з піврічного діловодства, а також будуть інші важні справи до полагодження. — Іван Солтис, предс.; Ник. Марків, секр.

НОВА ХРУНСЬКА ҐАЗЕТА.

Кромі ґазети „Право Народу", яку Поляки видають в Коломиї, зачали вони видавати другу ґазету в українській мові на Поділлю, п. з. „Дзвін". Поляки силують громади, щоб виписували ті їх ґазети, але вже людий не здурять і на селі.

ТРІЙЛИВА ВЕРБА

Поміж ріжними рослинами Америки, яких Европа не знає, а які тут є доволі поширені, находяться три роди трійливих корчів: так звана трійлива верба (пойзон айві), трійливий сумак та трійливий дуб. Сумак поширений головно в середущих стейтих, трійливий дуб, називаний так, тому, що його листя дуже подібне до дубового, росте передовсім на заході а трійлива верба на сході. Хоч оба послідні роди часто можна стрінути разом. Найчастійше однак стрічається трійлива верба.

Пізнати її по тім, що вона спинається по деревах, скалах та стінах при помочі окремих корінців. Листя її ріжниться від иньших подібних повзучих ростин тим, що є розділене на три части, а властиво що три листки виростають з одного місця галузки. Трійливий дуб подібно повзе, та буває більший, а часто виростає в мале дерево. Листя, як згадано, має подібне до дубового.

Небезпечною в тих ростинах є посока, яка випливає з тих місць, в яких задраснути чи порізати ті корчі. Коли та посока дістанеться на людське тіло, викликує затроення шкіри, яке проявляється в слідуючий спосіб: зразу та частина тіла, на яку дістався цей трійливий сок починає свербіти і печи. Протягом 24 а то й 48 годин по затроенню появляються на тім місци червоні прищі, при чому воно напухає і все більше свербить. Далі на тих місцях повстають міхурі, які наповнюються течію і деколи доходять до значної величини. Люде з ніжною і чуткою шкірою можуть таки добре спухнути, а при тім дістати ще сильні болі голови, та втратити охоту до їди. Скробання і натирання заражених частей тіла лище шкодить і поширує запалення дальше.

На загал те зараження подібне до сильного спарення кропивою або укушення пчоли. Коли воно попаде на лице, то може його на якийсь час змінити не до пізнання. Такий стан треває на зараженім місці чотири до шість днів, залежно від кількости яду, який дісався на шкіру, та від чуткости шкіри. Це затроення одначе не доходить до глубини тіла і не пошкоджує ні його, ні нервів.

Про зараження ядом трійливих ростин повстало богато неправдивих вісток. Кажуть, що хто раз заравився, то потім вистарчить, щоб він пройшовся біля такого корча, а дістане запалення другий раз. Другі знова оповідають що приступ закаження що року все в той сам день, коли послідувало перше зараження, хочби чоловік тоді і на очи не видів ні трійливої верби ні дуба. Та ці балачки є безосновні і викликав їх лим перебільшений страх перед цими дивними ростинами. За те правда, що не конче треба стрінутись з тими їдкими рослинами, щоб заразитись. Вистарчить діткнутись одягу чи иньших предметів, які якимсь способом набрались яду, а клопіт буде той сам.

Та коли вже навіть трійло з тих корчів дісталось на людську шкіру, то ще можна ратуватись, коли негайно по тім вимиється заражене місце добре милом і алькоголем. Та миття мусить бути дуже точне, коли має помогти, а не поширити ще затроення далі.

Добрим середником на зменьшення свербіння та прискорення перебігу тої немилої слабости є солена вода. Нею треба змивати хворе місце. Морські купелі дуже доре помагають. Добре теж змивати затроені місця квасною водою, яку слід купити в аптиці. Великі міхурі треба проколоти і позволити, щоб теч з них витекла. По миттю і купелях не треба заражених місць натирати, а осушити їх вимачуючи воду. Та найкраще знати, як ці ростини виглядають і оминати їх.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

(Продовження).

На всіх дверях замку були зроблені меньші чи більші засовки. Засовки були з міді, двері з твердого дерева, обитого на кутах залізом. Двері від спальні контеси були навіть цілком з заліза і обліплені з внутрішнього боку штaлерами. В домі не було жадного мущини, отже ця оборонча система мала бути удосконалена проти можливого насильного вламання. Цю систему довершувала машинерія, якою давленнєм ноги в спальні контеси можна було повернути підлогу перед дверима в мить в певного рода венеціянський міст зітхань і скинути відважного відвідувача в темну комору без виходу. А від альковy іде до пожарної вежі електричний телеграф, який починає дзвонити на алярм, коли його злегка діткнути пальцем, щоб в разі небезпеки можна було заражже прикликати мужеських мешканців молочарні і мисливської хати.

В кімнаті Емеренції дає дзвінок такого електричного апарату знак і турнікет відкрившись на дверях показує кого кличуть.

Філіжанка означає, що має прийти служниця. Коли зявляється книга кличуть товаришуючу даму.

Емеренція післала тому з початку до середини служницю. Після того як ця зробила свою роботу, почувся знов дзвінок і зявилась книжка, після чого товаришуюча дама пішла до середини. По якімсь часі вона вернулась також і відчинила двері священику, тихо шепочучи йому: „цеї ночі вона бачила знов обличчя. Вона вам має богато оповідати."

Ходім слідком за духовним паном у внутрішний покій контеси.

Най читачів не лякає думка, що вони будуть присутними при сповіди дами. Ті, які насмілилися мандрувати зі мною скрізь примарний світ мамутової доби, будуть вірно товаришувати мені також і в цей невідомий край; і коли я інколи продукую примари, то цеж добре дресовані примари, і я дбаю вже про нерви своїх читачів, коли і проваджу їх в таємничі місця. Нарешті ми мусимо все пізнати.

Отже, замкнувши за собою двері священик підійшов до контеси і стиснув її руку. Контеса сиділа у великім фотелю і здавалась дуже зтомленою. Вона кивнула священику заняти місце у фотелі супроти неї.

„Ви бачили їх знов?" запитав священик.

„Я їх бачила знов." прошепотіла тихо графиня. „Це почалося цілком так як минулі рази. Коли на замковій вежі пробила дванадцята, прозвучав з глибини ніби виходячи з гробовця „de profundis". Примарний, жахливий спів. Чутно було окремий спів головного священика антіфонію, хор — і між ними грімкий реґіт, веселі мови, верещання жінок, дзеленькання шклянок і глузливі співи, перемішані в дикім виттю. Тоді слідував знов тихий побожний спів хору. І так йшло одно за другим. Я вщипнула себе в рамя, чи я не сплю, чи мені це не сниться. Тут ви бачите ще плямку, я не снила. Я встала. Я хотіла переконатися, чи я не сплю. Я взяла олівець і нотний папір. І коли до мене сягала виразно чутна мельодія, я записувала її. Тут маєте цей папір, виж розумієте ноти.

Священик побіжно подивився на примарну мельодію і зараз пізнав угорську народню пісню: „Молодичко з чорними очима, дай мені припасти до твоїх уст."

Справді страшна пісня, особливо співана опівнічі в глибині гробовця.

А ви ласкава контеса, ніколи не чули цеї пісні раніше від селян в полі?

Контеса відповіла з докірливою гідністю: „Хіба я хожу туди, де співають селяне?"

Тоді вона оповідала далі: „Цеж яскравий доказ, що я не спала. Я і не булаб в стані знов заснути. Мене тягло непереможно піти самій вниз, звідки доходили звуки. Я одяглась, я знаю це напевне, я одягла сукню кольору трави, з кашміровою окрайкою. Я не покликала нікого іти разом зі мною, все спало в домі. Дивна мужність прокинулась в моїм серці; я пройшла сама по сходах вниз до фамілійного гробовця. Коли я дійшла до дверей, обидві половинки зараз відчитились самі собою і я опинилась знов в тім-же самім товаристві, в якім була вже так часто разом з вмерлими членами нашої родини. Всі памятні камені були зсунуті з своїх місць. Всі ніщи порожні. А їх мешканці сиділи навколо довгого стола, який стоїть в гробовцю, в тих же самих убраннях, в яких їх можна бачити в гербовій салі на предківських малюнках, і у кождого був зазначений фах, який він мав при життю. Мій тіточний дядько, архиепископ, правив службу в повнім орнаті перед вівтарем в гробовцю. Мій прадід, гофканцлер, сидів на горішнім кінці столу і прибивав краєву печатку на великих пергаментових документах. Брат мого діда, фельдмаршал, в панцірі і довгій перуці, давав розкази, спираючись в бік маршальським жезлом. Моя прабабка Катерина гофдама незвичайної краси, повертала очима також і тепер туди і сюди, і в її обличчю не порушувалось ніщо окрім цих світячих, здобуваючих очей. А моя тітка Клементина абтиса Урсулинок співала псальми з моїм дядьком, при чім згадані раніше співали від часу до часу хором."

„Але реґіт, виття, глузливі пісні?" запитав священик.

„Я прийду до цього. На нижнім кінци столу сиділи иньші мої бувші родичі. Моя вмерла молодою пракузина Кляриса, яка перетанцювалась до смерти, і один кузен, відомий флетист; потім мій дідичний дядько Отто, який був завзятим грачем, і котрий також тепер викидав костки з бляшаної чарки і кляв, коли не випадало жадного очка; потім одна кузина, яка вмерла нареченою якраз в ніч перед весіллям і сиділа також тепер з вінком на голові. І нарешті мій дядько Владислав, рама від портрету якого полишена порожньою в нашій гербовій салі, бо в початку вісімнадцятого століття його виключили з кола нашої родини."

„Якже ви пізнали, що це він?" Цим питанням священик сподівався спинити течію візій.

„Це я вам зараз скажу," відповіла Тойделінда з спокоєм переконання. „Мій дядько Владислав відокремився від родини, був бунтівником, безбожником, його відлучено від церкви і оскаржено за державну зраду. Його увязнили, засудили і відрубали йому голову. Тому він і не мав обличчя, а замість нього носив череп. А по цім черепі я пізнала його так: мій дядько Володислав був першим, що не зважаючи на сувору заборону короля завів в краю курення тютюну, через що також при його карі на горло на нім спочатку була доконана кара для курців, а саме йому пропхнули цибух скрізь ніс. І коли він тепер сидів між иньшими він мав між зубами свого черепа цю фатальну велику пінкову люльку, з якої він страшенно курив, так що цілий гробовець був повний тютюнового диму."

Священик був переконаний, що контеса бачила це лише у сні.

„Між моїми обома кузинами, черницею і нареченою був порожний стілець; на нього мусіла я сісти. Наречена все хотіла говорити зі мною про моду і хвалила мою тоалєту; особливо хвалила вона матерію моеї сукні gros de Naples, проводячи по ній рукою. Зимно текло з її пальців, коли вона наближалась до мене. Горішня частина стола, була накрита зеленим убрусом, долішню частину покривав жовтий розквітчаний шовк. Там далі пили, сміялись, співали веселі куплєти; на горішнім кінці відчитували молитви антіфоній, і це все разом було для мене таким жахливим. На мисках були фазани і горобки, в піррям на головах та іскристе вино в чарках. Мене запрошували їсти і пити. Ані страви ані напої не мали жадного смаку. Раптом простягає мені моя кузина, наречена, жартуючи по звичаю молодих дівчат остроги з грудинки фазану і говорить: зламай мені цю острогу, побачимо, хто з нас дістане скорше чоловіка. Я схопила острогу за один кінець, тягла, тягла і нарешті зломила; мені лишилась більша частина в руці. Наречена засміялась: Тойделінда віддасться скорше! А я почервоніла. Хібаж це випадає духам предків так фривольно жартувати?"

(Дальше буде).

НАШ ВІК — ВІК МАШИНИ

Ще перед 170 роками люде не знали иншого способу вироблювання предметів потрібних у щоденнім життю, як цей, який ми сегодня називаємо домашним промислом. Усе вироблювалось людськими руками або при помочі дуже нескладних знарядів. „Промисловцями" були або кожний чоловік сам для себе або не дуже то численні ремісники — ковалі, кравці, шевці кушнірі, суконники, слюсарі, столярі та прочі. Навіть при будованню домів вживано лиш людської сили і відносно пізно при млинах почали користуватись силою води та вітру, та при деяких инших роботах перенесеною при помочі кератів силою волів та коней.

Через ту простоту і вся організація праці була инша. Коваль купував залізо і молотом на ковалі виковував з нього цвяхи, підкови, плуги та збрую яку продавав чи то поодиноким покупцям, чи на ярмарках. Деколи приходив до нього покупець, який приносив свій матеріял і казав собі з нього зробити, те, що йому булотреба. Коваль мав свого одного чи більше помічників які по декілька роках практики в нього ставали самостійними „майстрами". Суконник знова купував вовну у тих, годував вівці, давав її до прядок прясти, потім до ткачів ткати, далі до красильщиків і товкачів на викінчешя і опісля продавав готове сукно покупцям. Тінесли його до кравців, щоб пошити собі одежу, усі ті ремісники, через яких руки переходила вовна заки стала одягом мали своє власне знаряддя і працювали самостійно. Подібно було і з иншими виробами.

Та коло 1750-го року почались у Англії зміни у Промислі. Найраньше зміни ті зайшли у залізнім промислі, де по перше в тім часі навчились вживати коксу місто вживаного до того часу деревного вугля, а далі пізнали способи, як машинами переробляти лите залізо на куте. Коли до того долучилось ще знання, як вживати камінного вугля у первіснім виді, а не перероблювати його конче на кокс, тоді поступ пішов незвичайно наперед. Виріб пригожого до промислового вжитку заліза значно подешевів, а за тим пішов і розвій других віток промислу.

Дальшим величезним кроком вперед був винахід парової машини а по ній паровозів і пароходів. Добування сили з вогню і води значно посунуло вперед розвій машинової індустрії яка в Англії почала витискати зовсім давну ручну промисловість. Відкриття способів як вживати електрики та як переміновати її у силу для порушування машин довершило того перевороту, який справедливо називають революцією у промислі. Значно причинився до того і розвій наук, головно хемії, яка ввела ріжні нові способи у виріб потрібних для людського життя і вигоди продуктів. Місце давного кітла, у якому „миляр" варив лоній і лій на мило заняли величезні фабрики того продукту, а хазяйка, місто сама сукати свічки з воску або з лою, купує їх або нафту у склепах, куди ці вироби привозять з рафінерій, де працюють тисячі робітників.

Послідним поки що кроком у тім поступі машинової продукції та у тій промисловій революції став винахід бензинових моторів, який уможливив введення машини у щоденне в повнім змислі того слова життя, а то увиді автомобілів траквторів та малих вживаних ремісниками моторів. Автомотори ввели теж машину у життя рільника і новітній фармер оре сіє та жне моторовими тракторами, які запрягає теж у молотілку та у млинок для чистки збіжа, мотором гонить „центрифугу", та „троком" везе свої продукти до міста на торг.

Це примінення машин у життю не остало без впливу і на людий. Машинова комунікація приблизила їх до себе, позволила поодиноким народам краще себе взаїмно пізнати та одному у другому вчитись. Масовий виріб ріжних потрібних для життя предметів збільшив вигоду а що за тим і йде і потреби людства. Фабрична машина знова, біля якої працюють тисячі робітників навчила їх організації і солідарности. Машина розбудила теж в людях згадане вже бажання як найкраще влаштовувати своє життя а що за тим пішло — великий поступ цивілізації.

Ту промислову революцію розділюють звичайно на три періоди. Перший, це час від половини 18-го віку до 1830-го року. Тоді пробувано вводити машини у ріжні род промислу як у ткацтво, залізну індустрію, гончарство, скляні гути і т. п. Між 1830-им а 1850-им роком себто у другім періоді розвитку машинового промислу почато будувати великі фабрики, які не лише заступали працю людських рук а й рівночасно старались збільшити і удосконалити продукцію. Поступ в тім напрямку тревае вправді по нинішний день і раз враз заводять у фабриках нові улішшення, та головне у тім напрямку було зроблено саме у згаданім часі. Послідний період — себто час від 1880-го року до нині замітний тим, що у ньому пристосовується найновіші здобутки знання для промислу а далі, що наслідком збільшення продукції незвичайно розвивається внутрішна і міжнародна торговля та пошукування нових ринків збуту.

Рівномірно з тим технічним поступом зростала і зростає кількість людей працюючих біла тих машин, себто робітників. Повстають ріжні теорії відносно праці, продукції, заробітків. Робітники організуються з метою поправи умовин свого життя та праці, повстають нові суспільні теорії, які сильно впливають на публичне життя. Машина посередно впливає і на нього.

НА ВАКАЦІЯХ.

Вакації вакації,
Веселий, милий час!
Цвитуть рожі, акації
І річка манить нас

Пшеничка вже колоситься,
Вже поле золотить
Ось-ось під серп зголоситься
Серп сріблом задзвенить.

І пісня злотокрилая
Полине по полях,
Пшениченька достиглая,
Поляже у снопах.

Та ще перепиличенька
Голосить: „Підполіть,
Хай чистая пшениченька
Наповнить хлуні кліть!

Хабазе слід все виполоть,
Щоб сліду не було,
Щоб збіже дало вимолоть,
доровеє зерно."

Лунає пісня нивами,
Гаями та лугом,
Там молодь втішна живами,
Гуля, буя разом.

Гей, молоде щасливая
Радій і не журись,
Та будь на все вважливая,
Усьому придивись.

Побудеш разом з народом:
Пізнаєш до основ,
Що щастя-волі зародом
Труд, згода і любов!

Я. Вільшенко.

ХИТРИЙ РАБІН.

Прийшов рабін у біжницю
Тяженько зітхає,
І в своїх молитвах щирих
Господа питає:
Яку Боже в Тебе вартість
Тисячка літ має?
Ту, що в тебе одна хвилька!
Бог відповідає.
Яку Боже в Тебе вартість
Сто долярів має?
Ту, що в тебе одна марка!
Бог відповідає.
Тоді рабін обі руки
Угору підносить:
Подай Боже одну марку!
Зі слезами просить.
Добре, добре! каже Господь —
Марку можу дати
Як лиш схочеш терпеливо
Хвильку підождати!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ